

RODNO SENZITIVNI JEZIK U MEDIJIMA

GENDER SENSITIVE LANGUAGE IN THE MEDIA

dr MARTINA PLANINIĆ, docentica
Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru

mr RUŽICA LJUBIČIĆ, doktorandica
Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru

Apstrakt: *Rodno senzitivni jezik u medijima, odnosno njegova pravilna upotreba važan je korak u međusobnom poštivanju i uvažavanju ljudskih prava. Jezik je žila kucavica jedne kulture i ako ima kreativno bogatstvo izražavanja rodnog i spolnog identiteta, tu prednost treba iskoristiti. Nažalost, oslovljavanje ženskog roda je često nevidljivo, pogotovo u bosanskohercegovačkim medijima. U ovom radu je napravljena analiza upotrebe rodno senzitivnog jezika i komparacija BiH tiskanih medija Dnevni Avaz, Oslobođenje, Dnevni List, Večernji list (BiH izdanje), Nezavisne novine.*

Ključne riječi: *Jezik, ženski rod, ravnopravnost, nevidljivost u jeziku, rodna osjetljivost*

Abstract: *Gender-sensitive language in the media, ie its proper use, is an important step in mutual respect and appreciation of human rights. Language is the lifeblood of a culture and if it has the creative richness of expressing gender and gender identity, this advantage should be used. Unfortunately, addressing the female gender is often invisible, especially in the bosnian media. In this paper, an analysis of the use of gender sensitive language and comparisons of BiH print media: Dnevni Avaz, Oslobođenje, Dnevni List, Večernji list (BiH edition), Nezavisne novine is made.*

Ključne riječi: *Language, Femininity, Equality, Invisibility in Language, Gender Sensitivity*

1. Uvod

Rodno senzitivni jezik i njegova točna upotreba ima veoma važnu ulogu u formiranju ženskog individualnog i kolektivnog identiteta. Njegova upotreba je nevidljiva u mnogim situacijama. Činjenica je da u brojnim diplomama sveučilišta u diplomi piše prvostupnik ili magistar struke, magistar znanosti, doktor znanosti i za ženski i muški rod. Kada je riječ o izborima u zvanja, situacija je identična. Nerijetko se znanstvenica bira u izbor u zvanje docenta, izvanrednog ili redovitog profesora.

Slično stanje je i u oslovljavanju ostalih profesija, titula, funkcija i terminoloških i drugih izraza u izražavanju ženske uloge u društvu. Rodno senzitivni jezik u medijima nije dovoljno prepoznatljiv. Mediji u svojim tekstovima, člancima i objavama mogu dati veliki doprinos za pravilnu upotrebu pisanja i verbalnog izražavanja u ženskom rodu i to u svakoj prilici, ako postoji riječ koja može označiti funkciju, titulu, profesiju, zanimanje ili ulogu koju žena ima u određenoj situaciji.

O ovoj problematici nema puno relevantnih istraživanja. Rodno senzitivni jezik je samo jedna od mogućnosti u pokušaju i pomoći prema ostvarivanju rodne ravnopravnosti - u obitelji, školama, na fakultetima, na radnom mjestu i društvu općenito. Rodno senzitivni jezik i problemi vezani za (ne)korištenje rodno senzitivnog jezika zahtijevaju ozbiljan i cjelovit pristup.

U ovom radu uvršten je teorijski dio kao podsjednik važnosti i problematike upotrebe rodno senzitivnog jezika. Napravljena je analiza ženskih časopisa Gracija i Story. Napravljena je analiza objava na društvenim mrežama Facebook i Instagram. Napravljena je komparativna analiza tekstova iz dnevnih tiskovina Večernji list, Dnevni List, Oslobođenje, Dnevni Avaz, Nezavisne novine s ciljem što vjernijeg prikaza, prepoznavanja i pomoći u suzbijanju diskriminacijskih praksi u društvu i jeziku. Suzbijanje diskriminacijskih praksi u jeziku je proces koji zahtijeva stalni angažman. Prepoznavanje i uvažavanje rodno senzitivnog jezika osim što doprinosi smanjenju diskriminacije u jeziku doprinosi ravnopravnoj vidljivosti spolova u društvu, dok su mediji i obrazovanje su ključne sfere društva koje pomažu u poticanju i širenju ideje ravnopravnosti spolova.

2. Definiranje rodno senzitivnog jezika

Jezik posmatramo kao djelatnost – sa jezikom nešto činimo, govorom i pisanjem čovjek djeluje, tako da mijenja svijest sebe i drugih ljudi. S druge strane, jezik jedne zajednice je odraz kulture te zajednice, njene prošlosti,

sadašnjosti i budućnosti.¹ Suočavamo se s činjenicom da se radi o kompleksnom mehanizmu koji nije moguće jednoznačno definirati. Svaka definicija obuhvaća samo jedan dio jezične problematike. Točnije, različite teorije o jeziku fokusiraju se na različite dijelove jezika i taj dio objašnjavaju, dok su drugi dijelovi van fokusa. Na primjer, strukturalističke teorije objašnjavaju jezik kao sustav znakova namijenjen komunikaciji u nekom društvu². Ali postoje druge teorije koje jezik objašnjavaju sa stanovišta upotrebe. U teoriji djelatnosti fokus je na članovima date jezične zajednice i na onome što oni jezikom čine. To znači da su promjene u jezičnoj upotrebi moguće ne samo iz lingvističkih, nego iz sociolingvističkih i drugih političkih razloga

Pitanje ravnopravnosti spolova u jeziku promatramo kao političko pitanje, a u ovom trenutku pojačano zahtjevima ³Zakon je već utkan u zakonodavnu formu pa se se na dnevni red stavlja i pitanje u kojoj jezičnoj formi se ravnopravnost različitih afirmira. Osoba ne može biti diskriminirana jezikom zato što pripada muškoj ili ženskoj populaciji stanovništva što znači da (verbalno, govorno i pisano neverbalno i gestovno) ne može biti diskriminirana ni ženska i muška osoba. Trebao bi se napraviti popis neprihvatljivih i prihvatljivih izraza i riječi kako bi se oni mogli svrstati u kategoriju službene uporabe jezika (u medijima, institucijama i administraciji).

Prema Deklaraciji o ljudskim pravima (1948) nije dozvoljen bilo koji oblik diskriminacije u društvu, a jezik bi trebalo da signalizira nastojanje društva da otkloni oblike diskriminacije (prema rasnoj, etničkoj, spolnoj, starosnoj, rodnoj ili seksualnoj i svakoj drugoj pripadnosti)“ piše u Uputstvu za standardizaciju rodno osjetljivog jezika profesorice Svenke Savić.⁴

Što se tiče hrvatskog jezika, dolazi do prepreka. Svaki jezik ima jezičnu normu koju je usustavilo ono društvo koje se njime koristi. Ovakav se stav može argumentirati već i površnom analizom rječnika. U Anićevo Rječniku hrvatskog jezika iz 1991. godine, definicija žene je sljedeća: 1. osoba po spolu suprotna muškarcu; žensko; odrasla osoba ženskog spola; 2. razg. bračni drug ženskog spola, supruga. Žena nije definirana kao biće po sebi, već u suprotnosti s muškarcem. Isto tako, pod samu definiciju žene navedeni su i brojni fra-

¹ Anič, Vladimir: "Rod i spol na u srpskohrvatskom jeziku: razgraničenje", *Naučni sastanak slavista u Vukove dane*, 3/1, Beograd, 1984., 5.15

² Selektivna bibliografija: Radovi o jeziku i rodu o srpskohrvatskom i srpskom jeziku, 1935-2006

³ Deklaracija o ljudskim pravima (1948)

⁴ Savić, Senka: *Uputstvo za standardizaciju rodno osjetljivog jezika*

zeološki izrazi (javna žena, laka žena...), dok za muškarca takvih primjera nema te je on definiran primarno kao odrasla osoba muškog spola. Revidirano izdanje istog rječnika, 10 godina kasnije, jednako perpetuira nametnute patrijarhalne obrasce te tako žena ostaje 1. ljudsko biće po spolu suprotno muškarcu, koje može rađati djecu i preuzeti glavnu brigu za uzgoj i odgoj djece; 2. udana ženska osoba, bračna družica; supruga, biti čija žena, uloga žene u braku. Situacija je naizgled bolja u Enciklopedijskom rječniku hrvatskog jezika iz 2002 godine. U ovom se rječniku napušta definicija kojom je žena određena primarno kao suprotnost muškarcu, ali se i dalje zadržava njena društveno nametnuta uloga. Pod natuknicom žena nalazi se oko 30 pojmova, od kojih je većina pejorativnih (javna, laka, ženetina, ženturača, ženkica, ženskar, ženska glava i ženska logika), dok se pod natuknicom muškarac nalazi svega 15-ak pojmova, od kojih jedan (šovinistički) pejorativan. Dokaz normiranog jezika u korist muškaraca u svim hrvatskim rječnicima, udžbenicima i enciklopedijama jest u tome da se u njima pojmovi uvijek navode u muškom rodu, a svako novo izdanje ovakvih rječnika dodatno produbljuje stereotipe.

Osim rječnika, ženama nije sklona ni gramatika hrvatskog jezika. Primjeri za to su mnogi, poput onih u kojima slaganje u rodu, broju i padežu nije potpuno pa se tada pribjegava jezičnim konstrukcijama na štetu žena (Majka i dijete su bili u kinu). Ilustrativan primjer koji ide u prilog ovim tvrdnjama je sufiksalna tvorba imenica ženskog roda. Imenice koje označavaju žensku osobu najčešće se izvode iz imenica za mušku osobu i one stoje u odnosu koji nazivamo mocijski par (kralj – kraljica). Zanimljivo je da mocijski parovi ne postoje kada se radi o seksistički obojenim terminima, poput oštrokondča – oštrokondčac(?). U slučaju tvorbe imenica koja označavaju ženske titule (primjerice zanimanja), koristi se sufiks -ica koji se također koristi u tvorbi umanjenica te se tako "malenost" predmeta i živih bića (žabica, kućica, ribica) pridaje i ministricama, liječnicama profesoricama.⁵

2.1 Osjetljivost rodnog identiteta

Pitanja spola/roda oduvijek su zaokupljala pažnju znanstvenika i filozofa, ali se tek u 20. stoljeću, zaslugom feministkinja, o rodnom identitetu govori kao o nečemu što ne proizlazi iz prirode, nego o nečemu što je jezično, kulturno, ideološki i politički uvjetovano. Rod tako dobiva svoju povijesnu, a

⁵ <https://www.libela.org/sa-stavom/4326-jezik-pokazuje-rodnu-neravnopravnost/>

ne samo prirodnu dimenziju te pokazuje kako je povijesno promjenjiv⁶ Feminističke teorije za svoje polazište uzimaju upravo rod i rodne nejednakosti. Fundamentalni je cilj feminističke teorije analizirati rodne odnose, način kako se konstituiraju i doživljavaju⁷. Rod „podrazumijeva društvene razlike između žena i muškaraca, uključujući i biološke, tj. spolne razlike“.⁸ Rod je, dakle, povezan s društveno konstruiranim pojmovima muškosti i ženskosti te nije nužno izravni proizvod pojedinčeva biološkog spola.⁹ On je kulturno konstruiran bez obzira na to koliko je spol biološki nepromjenjiv¹⁰. Razlikovanje spola i roda problematično je upravo zbog isprepletenosti njihovih društvenih i bioloških utjecaja. Žene su najveća manjinska skupina u društvu. Iako čine više od 50% stanovništva, nisu ravnopravne s muškarcima u pravima, mogućnostima i privilegijama, premda su formalno jednaki pred zakonom.¹¹ „Rod je ključna dimenzija identiteta.“¹² Identitet je jedna od najčešće prisutnih kategorija u suvremenim teorijama različitih disciplina (sociologija, antropologija, povijest, književna i kulturna teorija...) i kao takva ima različita značenja: istost, izjednačavanje, sličnost, pripadanje..

2.2 *Ženski identitet u jeziku (Rada Borić)*

Rada Borić u svom tekstu *Ženski identitet u jeziku* započinje s rečenicom: „Ja sam žena!“¹³ pojašnjavajući kako je sasvim nejasno i upitno značenje imaginarija ženskosti. Ona razvija argumentaciju oko teze kako jezik reflektira i reproducira identitet žene koji je ukorijenjen u našem patrijarhalnom društvu. Kreće od primjera Anićevoг riječnika hrvatskog jezika u kojem se žena definira kao osoba po spolu suprotna muškarcu, a tek nakon toga kao odrasla osoba ženskog spola. Ona je definirana i prema društvenoj ulozi, odnosno kao bračni drug ženskog spola, supruga. S druge strane, muškarac se definira kao

⁶ Blagojević, J., Lončarević, K.: „Postmoderni feminizam“. U Markov, S., Milojević, I. (ur.) *Uvod u rodne teorije*. Novi Sad: Mediterran Publishing, 2011., str. 204

⁷ Flax, J.: „Postmodernizam i rodni odnosi u feminističkoj teoriji“. U Nicholson, L. (ur.) *Feminizam – postmodernizam*. Zagreb: Centar za ženske studije, 1999., str. 89

⁸ Galić, B.: „Seksistički diskurs rodnog identiteta“. *Socijalna ekologija*, 13 (3-4): 305 – 324

⁹ Giddens, A. *Sociologija*. Zagreb: Globus, 2007., str. 107

¹⁰ Butler, J.) *Nevolje s rodom*. Zagreb: Ženska infoteka, 2000., str. 21

¹¹ Barada, V., Jelavić, Ž. *Uostalom, diskriminaciju treba dokinuti: priručnik za analizu rodnih stereotipa*. Zagreb: Centar za ženske studije, 2004., str. 9

¹² Galić, nav. dj., str. 305

¹³ Rada Borić. *Ženski identitet u jeziku u Treća, Časopis za ženske studije*, Zagreb, 1996., str. 37-40

odrasla osoba muškog spola. Borić pojašnjava kako se radi o tome da se muškarac postavlja kao normativ prema kojem se određuje žena. „Žena sebe ne definira po sebi, već kao suprotnost muškarcu.“ Kako bi potvrdila svoju tezu da jezik perpetuira patrijarhat, navodi i primjer djevojačkih prezimena za koje tvrdi da predstavljaju vlasništvo nad ženom od strane oca. Činom udaje, žena promjenom prezimena simbolički označava da prelazi u vlasništvo drugog muškarca. Borić postavlja pitanje čiji nas jezik oblikuje u žene te navodi rad Robin Lakoff koja je nastojala napisati listu značajki ženskog govora te tako otvorila prostor za poimanje fraza koje se smatraju da spadaju u domenu ženskog jezika poput „dragi/draga“ kao nešto slabo i nesigurno, bez autoriteta. Borić kaže kako jezik opisuje rod što je jednostavno vidljivo u postojanju gramatičkog ženskog roda, no on je konstruiran na štetu žena. Potkrjepljuje svoju tezu primjerom imenovanja ženskih zanimanja u hrvatskom jeziku koji imaju sufiks - ica koji je ujedno i sufiks za umanjenice. Jednako tako ako se u istoj rečenici nalaze imenice koje su i ženskog i muškog roda, one će se sklanjati prema muškom rodu (n.pr. Marta i Ivan su otišli u trgovinu.).

Ako se osvrnemo na rječnike koji predstavljaju standarde i pravila – slika žene je više nego degradirana. Naime, muškarac je postavljen kao norma, a žena kao njegov otklon. To ukazuje na povijesnu vladavinu patrijarhata i odnosa moći. Pitanje rječnika je pitanje jezične ideologije. Ako krenemo i od same etimologije riječi muškarac i žena shvaćamo da je muškarac izveden od riječi mislilac, a žena od riječi rađalica. Moć nad ženama je princip po kojima su pisani rječnici Direktorica Centra za ženske studije Rada Borić. je izdvojila nekoliko ključnih činjenica o rodno senzitivnom jeziku:¹⁴

1. Potrebno je osvijestiti degradiranu poziciju žena u jeziku. Jezik ne dopušta prelazak rodnih granica, zato je pun seksizama. Nakon osvještavanja potrebno je novom jezičnom praksom ženama stvoriti nove prostore ravnopravnosti.

2. Jezik je normiran, a muškarac postavljen kao norma. Definicija muškarca glasi isključivo kao: odrasla osoba muškog spola, dok je žena još uvijek u svijesti ljudi definirana na prvom mjestu kao njegova suprotnost ili pratilja, a tek na drugom mjestu kao odrasla osoba ženskog spola.

3. Gramatika hrvatskog jezika preferira muški rod Iako je miješano društvo uvijek ćemo reći npr. „Išli smo na kavu „ Čak ženski i srednji rod u gramatici se odnose na muški rod („žena i dijete su išli „). Također, u hrvat-

¹⁴ <https://voxfeminae.net/pravednost/7-cinjenica-o-identitetu-zene-u-hrvatskom-jeziku/>

skom jeziku baza za izraze je muška, dok se ženski rod tvori od deminutiva – ica, iako hrvatski jezik ima prostora za drugačije tvorbe (robinja, boginja).

4. Svako novo izdanje rječnika prenosi stereotipe. Jezik omogućuje i otvara prostor za žene čime se stvara prostor za uvažavanje sugovornika/ica, i te se promjene trebaju unositi u rječnike.

5. Bez ravnopravnosti, pa tako i jezične nema prave demokracije Zakon o ravnopravnosti spolova (PDF) pravno omogućuje navođenje ženskog roda.

6. Rušenjem rodnih granica obogaćuje se sam jezik, pa tako i društveni odnosi među spolovima.

2.3 Upotreba rodno senzitivnog jezika

Jezik koji koristimo samo je odraz stanja u društvu. U našem je i dalje, u najvećem broju slučajeva, potpuno normalno da su muškarci – direktori, stručnjaci, dok su žene – tajnice, medicinske sestre ili spremačice. I dalje se vode polemike da li nešto zvuči smiješno na ravnopravno korištenje oba roda u nazivu zanimanja i dalje se gleda sa i podsmijehom. A naš govor bi trebalo da bude takav da žene čini vidljivim u profesijama, u zanimanjima, titulama i da kroz jezik izrazimo njihovu ravnopravnost i njihovo dostojanstvo-, naglašava Petrušićeva. Otpora prema rodno senzitivnom jeziku ima i u okolnim zemljama, ali je razlika u tome što njih zakoni obavezuju da ga koriste. Zapravo, u Sloveniji je rodno osjetljiva jezička politika, koja je pravno regulirana još 90-ih godina, danas već sasvim prihvaćena u praksi, a to podrazumijeva doslednu upotrebu naziva zanimanja u ženskom rodu. Prema hrvatskom Zakonu o ravnopravnosti spolova „diskriminacija u jeziku postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam“. Slično je i u Zakonu o zabrani diskriminacije BiH, kao i u crnogorskom Vodič za promociju i prihvatanje rodno-senzitivnog jezika 7 Zakonu o ravnopravnosti spolova, gde takođe stoji da je „korištenje riječi u muškom rodu kao generički neutralne forme za muški i ženski rod“ diskriminacija. Iskustvo nam je pokazalo da se ono što je zakonom uvedeno poštuje. Tako bi postojala zakonska obaveza, a ona bi zatim očekivano uticala na širu upotrebu rodno-senzitivnog jezika i govora. Upotreba jezika u kojem se jednako tretiraju statusi i uloge žena i muškaraca u

predstavlja bitan aspekt rodne ravnopravnosti. Njime se postiže i faktička ravnopravnost spolova.¹⁵

Bosanski, hrvatski i srpski jezik kao službeni jezici u Federaciji Bosne i Hercegovine, poznaju kategoriju gramatičkog roda u određenim vrstama riječi, kao što su imenice, zamjenice, pridjevi, neki brojevi i glagolski oblici, tako da nije moguće upotrijebiti neku imenicu bez oznake gramatičkog roda. Upotreba isključivo muškog gramatičkog roda u službenoj i neslužbenoj, kako pisanoj, tako i usmenoj komunikaciji, gramatički je neispravna, ali je i oblik diskriminacije. Član 9. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, stav e): „Diskriminacija u jeziku postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam.“¹⁶

U donjem dijelu teksta navedena su neka pravila, koja su bazirana na starijim preporukama lingvistkinja i lingvista, za upotrebu rodno osjetljivog jezika u svakodnevnom govoru i službenom jeziku u institucijama. Trebalo bi:

1. Slijediti pravilo slaganja subjekta i predikata u rodu, broju i licu: „Zastupnica Pavlović je imala zapaženo izlaganje.“

2. Dosljedno upotrebljavati oblik ženskog roda za zanimanja i funkcije žena gdje je to moguće: „Ministrica je sazvala sastanak kolegija.“

3. Oslovljavati na odgovarajući način: Publika je gotovo uvijek mješovita po spolu.

4. Ne ustručavati se upotrebljavati ženske forme zanimanja, funkcija ili titula, čak i ako još uvijek takav naziv nije potpuno prihvaćen. Uostalom, rečenica: „Doktor Milić je operirala pacijenta.“ - je gramatički neispravna.

5. Koristiti oba gramatička roda istovremeno, ukoliko se radi o osobama oba spola, dodavanjem nastavka za ženski rod iza kose ili donje crte (predavač/ica ili predavač ica).

6. Pokazati uvažavanje različitih potreba žena i muškaraca u pisanju politike djelovanja ili drugog akta, što će se odraziti i u upotrebi jezika.

¹⁵ Izmjena i dopuna Jedinostvenih pravila za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine. („Službeni glasnik BiH“, broj: 58/14, str. 13). Dostupno na: <http://sllist.ba/glasnik/2014/broj58/Glasnik058.pdf>, pristupljeno 1.12.2014.

¹⁶ 7 Upotreba rodno osjetljivog jezika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. Parlamentarna skupština BiH. Sarajevo: Sekretarijat PSBiH, Informaciono-dokumentacijski sektor, 2014. Dostupno na: https://www.parlament.ba/sadrzaj/komisije/predstavnicki_dom/ravnopravnost/ostale_aktivnosti/Default.aspx?id=51100&lang=bs-BA&pril=b, pristupljeno 1.12.2014.

Upotreba rodno senzitivnog jezika ne podrazumijeva samo prebacivanje određenih profesija u ženski rod, već cijeli fenomen doprinosi podizanju svijesti o značaju jednakosti žena i muškaraca. Rodno osjetljiv jezik je važan faktor koji utječe na veću vidljivost žena u javnom životu naročito na polju rada, a samim tim doprinosi i ravnopravnosti spolova kada govorimo o nazočnosti žena u ostalim segmentima društva.¹⁷

Korištenje rodno senzitivnog jezika u novinarstvu je još jedan korak ka ostvarivanju rodne ravnopravnosti. No, rodno senzitivni jezik se još uvijek neujednačeno koristi u bh. medijima, i obično ovisi od dobre volje i izbora urednika/ca i novinara/ki. Bh. novinarke i urednice govore o tome kako i koliko koriste rodno senzitivni jezik, te kako to pomaže vidljivosti žena u medijskom prostoru u tekstu koji je za Media.ba pisala Masha Durkalić.¹⁸

Iako bosanski/hrvatski/srpski jezik posjeduje brojne jezičke odrednice u oba roda, patrijarhalno naslijeđe jezika itekako je prisutno u medijskom izvještavanju gdje se i dalje češće biraju muške imenice za opis različitih funkcija i titula, te se rijetko pravi razlika između muškaraca i žena, pogotovo ako se o njima govori u množini. Iako opcije postoje, još uvijek se ne koriste u dovoljnoj mjeri da bi se moglo govoriti o unificiranosti rodno senzitivnog jezika u bh. medijima. Korištenje rodno senzitivnog jezika prvenstveno mogu unaprijediti novinari/ke i urednici/e. Moglo bi se pretpostaviti da u korištenju rodno senzitivnog jezika prednjače žene, jer to najviše pogoduje upravo njima, no to ne mora biti slučaj, jer su motivi za (ne)korištenje rodno senzitivnog jezika raznoliki – od toga da je to „nezgrapno“ i „rogobatno“, pa do pretjerane ocjene da je u pitanju „silovanje jezika“.¹⁹

3. Analiza upotrebe rodno senzitivnog jezika u tiskanim medijima

U Večernjem listu je objavljena opsežna analiza predsjedničke kampanje u Republici Hrvatskoj u kojoj se novinar i politički analitičar Dražen Lalić osvrnuo na razloge zašto je Kolinda Grabar Kitarović izgubila predsjedničke izbore. U tekstu se poštuju pravila pisanja rodno senzitivnog jezika, to je vidljivo u samoj naslovnici upotrebom termina šefica države i gubitnica. Kroz

¹⁷ <https://www.elle.rs/lifestyle/kultura/28020-rodno-senzitivnom-jeziku-zasto-su-potrebne-borki-nje-vojnkinje-i-psiholoskinje.html>

¹⁸ <https://zh-cn.facebook.com/mediacentarsarajevo/videos/396204077802227/>

¹⁹ <https://www.media.ba/bs/magazin-novinarstvo/rodno-senzitivni-jezik-u-bh-medijima-ne-mozete-biti-ono-sto-ne-vidite>

cijeli tekst je upotrijebljeno pravilno oslovljavanje npr predsjednice Republike, kandidatkinja HDZ- a, feministice (ovaj termin je upotrijebljen propitujući stvarnu ulogu Kolinde Grabar Kitarović u realiziranju ženskih prava iz teorije u praktičnoj primjeni te osnaživanju ženskog položaja u društvu Republike Hrvatske), podnaslov „Nije je bilo kad nam je trebala „ je također napisan u ženskom rodu, njezina evidentna marljivost i ostali izrazi i rečenice su napisane poštujući ženski rod i identitet Kolinde Grabar Kitarović.²⁰

U ovom članku koji je objavljen u Večernjem listu BiH izdanja u rubrici Aktualno je poštovan rodno senzitivni jezik. Protagonistice priče su oslovljavane kao gimnazijalke, U cijelom tekstu rečenice su napisane u ženskom rodu i jednini i množini što je vidljivo iz primjera punoljetna „glasnogovornica kluba“²¹, djevojke su sudjelovale, angažirale. Tekst je točno i korektno napisan u kontekstu poštovanja pravila upotrebe rodno senzitivnog jezika.

²⁰ LALIĆ,DRAŽEN „ Šefica države koju je nedostatak instinkta i čudoređa stavio u situaciju političke gubitnice“ u *Večernji list (BiH) izdanje*, Mostar, 15.veljače 2020,str.26.

²¹ BETI, IVICA: „ Tijekom tjedana sjede i uče u školskim klupama,vikendom vode noćni klub“ u *Večernji list (BiH) izdanje*, Mostar 8.veljače 2020-,str.54.

U Dnevnom listu je objavljen tekst o maršu žena koji se održao povodom obilježavanja 8 marta, međunarodnog dana ženskih prava. Tekst je napisan poštujući pravila pisanja u ženskom rodu. Od podnaslova u kojemu je naznačeno sudionice, leada teksta s funkcijom predsjednica Udruženja žena Univerzum Enisa Bukvić, pionirke, nositeljice promjena, teksilne radnice, izvršna direktorica. Sve titule funkcije i uloge su napisane u ženskom rodu. Ostali rečenični sklopovi, glagoli i imenice su napisani u ženskom rodu.²²

²² „Moramo biti potpuno ravnopravne u društvu, obitelji i politici“ u *Dnevni list*, 9. ožujka 2020., str.13.

Tekst o odustajanju Blanke Vlašić od nastupa na Olimpijskim igrama u Tokyu 2020 objavljen je u sportskoj rubrici Dnevnog lista. U tekstu su poštovana pravila izražavanja u ženskom rodu, primjeri: Jedna od najboljih visašica svih vremena, odustala je, njen otac, bila je dvostruka svjetska prvakinja, dva puta svjetska viceprvakinja, europska prvakinja.²³

U 77. godini umrla Zdenka Vučković

Odlazak djevojčice koja je postala zvijezda

Nakon kratke i teške bolesti, jučer je umrla poznata hrvatska pjevačica Zdenka Vučković. Bilo joj je 77 godina, a posljednje dane života provela je u jednom zagrebačkom domu za starije. Tužnu vijest potvrdio je njen dugogodišnji prijatelj i saradnik Ronald Braus.

Pamtiti ću je po vječnoj svježini, energiji, neiskvarenosti. Bila je naša prva djevojčica koja je postala zvijezda, koja je ostvarila sjajnu karijeru - rekao je Braus.

Njena bogata karijera trajala je duže od 60 godina, a publika je možda i najviše pamti po pjesmi

Vučković: Pamtimo je po pjesmi "Tata, kupi mi auto"
 "Tata, kupi mi auto", pjesma se, zapravo, zove "Moj mala djevojčica", koju je otpjevala s legendarnim Ivom Robićem.

U Dnevnom Avazu je objavljen tekst o smrti pjevačice Zdenke Vučković. Tekst je napisan u ženskom rodu s upotrebom termina djevojčica, pjevačica.²⁴ Upotrebom zamjenica nju, njena te glagolskog oblika bila je označen je ženski identitet ove legendarne glazbenice. Tekst je objavljen u rubrici jet set.

²³ „Vlašić odustala od Oi u Tokyu“ u *Dnevni list*, 11. ožujka.,str.18.

²⁴ „Odlazak djevojčice koja je postala zvijezda „ u *Dnevni Avaz*, 9. ožujka .2020.,str.20.

Tekst o smrti legendarne pjevačice sevdaha Bebe Selimović objavljen je u Dnevnom avazu u rubrici showbiz. U pojedinim dijelovima teksta su poštovana pravila izražanja rodnog jezika što se očituje u primjerima iz teksta: jedna od najboljih intepretatorica savdalinke dok primjer, „cijenio sam je kao veliku damu i kao umjetnika, bila je najbolji uzor mladim kolegicama, zaista je jedna od najvećih dama na estradi“ – izjava Begovića, umjesto umjetnika bi bilo pravilno da je napisano umjetnica po pravilima izražavanja u ženskom rodu. „Sjećat ću je se uvijek kao jedne divne, profinjene dame,“ dobre osobe, koja je uvijek htjela da pomogne i koja je tako prefinjeno pjevala, bila je na neki način simbol poštenja, poštovanja i ljudskosti. Prava dama. Pronijela je slavu bh muzike i dal nemjerljiv doprinos kulturnoj baštini BiH²⁵ – izjava Nazifa Glive o preminuloj pjevačici i izjava Nedžada Salkovića „ Za mene nevjerovatno da je je jedna divna dama, velika umjetnica otišla na onaj svijet. Nadam se bolji. Bili smo veliki prijatelji i kolege. Znamo se od 1968 godine i od tada je naše prijateljstvo nemjerljivo pozitivno Razgovarali smo prije četiri, pet dana, bila je veoma vesela i raspoložena, kao i uvijek. Isplakao sam se, od suza nisam mogao gocoriti“ i izjava Hanke Paldum: „ Ona je jedina ostala od ženskog svijeta koja je zaista velika kada je u pitanje sevdah. Nema više nikoga;“ .su napisane razlikom muškog i ženskog roda u jeziku.

²⁵ „Napustila nas je mirno, kako je i živjela „ u *Dnevni avaz*, 11.ožujka, 2020.,str,22-27-

spominje u negativnom kontekstu, tekst je napisan po pravilama rodno osjetljivog jezika primjeri; glavna tužiteljica Tužilaštva Gordana Tadić, u oštom obraćanju Tadić je najavila, istakla je, njena konstatacija, poslanici su zamjerali Tadić na načinu na koji im se obratila Mirjana Marinković Lepić (Naša stranaka) istakla je ²⁷itd.

Tekst je objavljen u Nezavisnim novinama, u rubrici događaji. Dijelovi teksta su napisani po svim pravilima rodno senzitivnog jezika npr „u našem društvu žene koje su uključene u procese odlučivanja još su i domaćice.“ U rečenici Jelica Kosaković, inspektor²⁸ napisana je pogreška u rodu, ispravan izraz je inspektorica koji postoji u srpskom jeziku. Budući da je odana počast ženama povodom Međunarodnog dana žena, vrlo je važno ukazati na diskriminaciju upotrebom rodno senzitivnog jezika u terminima profesija, funkcija, zanimanja i titula u ženskom rodu.

²⁷ Edin Baribac: „ Tadić nasmijala podanike „ u Oslobođenje 12.ožujak.2020.,str.6-7

²⁸ „Uručena priznanja zaslužnim ženama „ u *Nezavisne novine*, 10.ožujka 2020.str. 7

U Nezavisnim novinam je objavljen tekst o sjajnom hat tricku mlade nogometašice Sofije Kajsmanović. Tekst je napisan po pravilima izražavanja u ženskom podu npr. „Bit ću još bolja“ - poručila je fudbalerka Sofija Kajsmanović koja je hatrickom u meču s Maltom (3:2) donijela pobjedu reprezentaciji BiH u 7 kolu kvalifikacija za Euro 2021.²⁹

4. Analiza upotrebe rodno senzitivnog jezika i komparacija kvalitete tekstova o ženskom položaju u društvu u ženskim časopisima

4.1 Analiza tjednika *Gracia*

Časopis *Gracija* izlazi svakog tjedna, a u broju 380, koji je objavljen 6.3.2020 na naslovnici je stavljena Sabina Ćudić, predsjednica Glavnog odbora Naše stranke. U naslovu „Nisam pesimista, nema nazad i nema odustanja“ je napravljena pogreška, budući da se radi u obraćanju žene, prikladniji izraz bi bio nisam pesimistkinja. U intervjuu su poštovana pravila izražavanja u ženskom roda, npr: oponentica na izborina održanim prije tri godine za prvo ime grada Sarajeva, bila je predsjednica Glavnog odbora Naše stranke, izabrana za zastupnicu Glavnog odbora u Skupštini Kantona Sarajevo, danas je zastupnica

²⁹ „Krajšumović; Bit ću još bolja „ u *Nezavisne novine*, 12.ožujka.2020.,atr.30

u Predstavničkom domu Federalnog parlamenta, biografiju je obilježila, uvelike je doprinijela, majka četverogodišnjeg Nardisa³⁰ i ostali primjeri su točno napisani. Ovaj tekst izražava stavove političarke Čudić o objavljenoj snimci razgovora zvaničnika SDA koji otkriva neregularnost izbora sarajevskog gradonačelnika Abdulaha Skaka.

U ovom broju Gracije su objavljeni brojni tekstovi o ženama iz područja kulture, estrade, mode i društvenog i javnog života iz zemlje i svijeta. Objavljen je tekst o Ini Hamzić, napisan poštujući pravila izražavanja rodno osjetljivoga jezika, primjeri: pjevačica, proširila je spektar posvetivši se pedagoškom radu, osnivačica i jedina učiteljica Helen Doron English škole, drugačijom je ne bismo mogli zamisliti, izvan učionice Ina na sebe preuzima ulogu poslovne žene³¹ itd. U tekstu su istaknuti Inin trud i marljivo zalaganje, a u kontekstu članka je stavljen Inin poslovni uspjeh, zalaganje i svestranost te sposobnost okretanje nove stranice u životu koji motivira čitateljice za donošenje novih poslovnih i privatnih odluka koje mogu donijeti uspjeh u životu i karijeri, Napisan je tekst o poslovnom uspjehu Elme Durmis. Njena funkcije je stavljena u engleskom jeziku SRP executive u kompaniji Philip Morris, Tekst je napisan po pravilima izražanja u ženskom rodu primjeri: :stekla zvanje marketing menadžerice, najponosnija što se ostvarila i na privatnom planu, s obzirom da je majka djevojčice od pet godina. U intervjuu je prikazan uspjeh žene, njen napredak i samostvarenje u brojnim životnim aspektima. Tekst je važan zbog podatka da kompanija Philip Morris osnažuje žensko poduzetništvo.³²

U Graciji je objavljen intervju Ludmili Mili Cistovoj koja je otvorila prvu školu plesa oko šipke, Tekst je napisan po pravilima izražavanja u ženskom rodu, npr: Ruskinja koja se može pohvaliti da je prva u Sarajevu inicirala i osnovala školu pole dancea, mi je možemo smatrati promotorkom ovog tipa vježbi, želimo predstaviti našu novu sugrađanku, završila je pravni fakultet i obranila magistrarski rad o Jugoslaviji³³ itd. U tekstu je stavljen kontekst protiv predrasuda i razlikovanja pole dancea od striptiza, Mila je izjavila „ Ovo nije striptiz, već najteži element za ples oko šipke, veoma korisni za pravilno i

³⁰ Mersiha Drinjaković „Sabina Čudić: Nisam pesimista, nema nazad i nema odustajanja“ u *Gracija*, 6.3.2020., str 14- 17..

³¹ Živana Jovančić: „Ina Hamzić: Nova životna stranica“ u *Gracija*, 6.3.2020., str 18-19

³² Mila Durić: „Elma Durmiš. Uvijek želim testirati svoj kreativni potencijal“ u. *Gracija*, 6.3.2020., str.25

³³ Živana Jovančić: „Ludmila Mila Čistova Ruskinja koja je u Sarajevu otvorila prvu školu plesanja oko šipke“ u *Gracija*, 6.3.2020., str.32-33

kijepo držanje, za fleksibilnost, eleganciju pokreta i cijele figure, Kako sam već rekla pole dance je spoj teških vježbi, pretežno zbog toga što objedinjava sportske elemente.“

Izdanje popularnog hrvatskog časopisa Story koji je objavljen 11 ožujka 2020 donosi priče koje su uglavnom usredotočene na privatni život bogatih i slavnih uz modu, njegu kože i pojedini prilog o zdravlju,

Između ostalih Storyju je objavljen tekst o o trudnoći poznate američke pjevačice Katy Perry. Tekst je napisan poštujući pravila izražavanja u žensko rodu npr. pjevačica Katy Perry prošla je tjedan u novom spotu never worn white objavila da je trudna sa zaručnikom Orlandom Bloomom s kojim je zbog epidemije corona virusa odgodila vjenčanje, napisala je 35-godišnjakinja, „ Jer je i sama kao dijete“³⁴ – izjavio je njen zaručnik Orlando Bloom. U fokus teksta su stavljeni detalji ljubavnog i osobnog života popularne pop ikone, kao i dirljive objave na društvenim mrežama povodom smrti njene voljene bake Ann.

U istom broju objavljen je i intervju s Ivom Cigovskom. Tekst je objavljen povodom tjedna prava promicanja osoba s invaliditetom. U leadu teksta je napisano Iva Cigovski 31- godišnja magistra novinarstva. Iako u mnogim diplomama i službenim dokumentima titule i zvanja su napisane u muškom rodu, trebalo bi koristiti ženski rod u oslovljavanju i izražavanju. Stoga bi trebalo pisati magistrica novinarstva, Ostali dijelovi teksta npr: „pridružila Građanskom nogometnom klubu Dinamo Zagreb gdje je posljednjih pet godina časnica za osobe s invaliditetom“ zahvalna je i ponosna su napisani po pravilima izražavanja u ženskom rodu. U tekstu je stavljen naglasak na Ivu koja želi promicati svijest o smanjivanju predrasuda prema osoba s invaliditetom i njihovu aktivnom sudjelovanju u svim životnim aktivnostima. U tekstu je razbijen kontekst tablodizacije i estradizacije koju slijedi urednička politika časopisa Story.

Jedan od trivijalnih tekstova koji je objavljen u ovom broju Story je odavanje počasti Barbie lutki i photo session voditeljice Ane Radišić koja je pozirala u odjevnim kombinacijama koje podsjećaju na kult Barbie ženstvenosti. Iako je tekst napisan u rodno osjetljivom jeziku, npr. „voditeljica Ana Radišić okušala se u novoj i neočekivanoj ulozi, Barbie, koja je prateći duh vremena redefinira poželjnu kombinaciju talenta i ljepote za brojne djevojčice

³⁴ Maja Šitum: „ Nada se djevojčici i raskošnoj bijeloj vjenčanici „ u *Story*, 11. ožujka 2020., str 26-27.

diljem svijeta, neupitno je da najpoznatija lutka na svijetu već sedam desetljeća slavi snagu žene, u njene ružičaste cipele je uskočila RTI voditeljica.“³⁵

Iako je utjecaj Barbie na pop kulturu enormno velik s obzirom da je Barbie lutka jedna od najpopularnijih ženskih igračaka i svojevrsan brend koji se proširio na modu, glazbu i film, njen lik također nosi i negativnu konotaciju u smislu seksizma i nerealnih standarda ljepote koji su dizajneri Barbie lutke prenijeli na žensku populaciju, Naime, neosporna je činjenica da su ideali o savršenim proporcijama utjecali na svijet modelinga što je imalo i tragične posljedice anoreksije, bulimije i ostalih poremećaja u prehrani. Te činjenice su trebale biti spomenute u tekstu ili se za 8. mart u modnom editorijalu i tekstu mogla odati počast nekoj drugoj divi iz svijeta kulture, umjetnosti ili estrade. Tekst je napisan trivijalnim izrazima baziran na površnosti i modnom utjecaju koju Barbie lutke.³⁶

5. Analiza objava na društvenim mrežama Instagramu i Facebooku

5.1 Analiza objava na instagramu

Instagram je jedna od najpopularnijih svjetskih društvenih mreža za kreiranje sadržaja koji ima veliki utjecaj te komercijalno- marketinški značaj Instagram je platforma na kojoj dominira vizualni sadržaj slika i videozapisa uz kombinaciju opisa i hashtagova.

Lola magazin je popularni portal iz Banja Luke, jedan je od rijetkih portala koji promovira ženska prava i feminizam. Lola ima facebook i instagram stranicu. Na instagramu 21. ožujka su objavljene fotografije i tekst o kineskoj liječnici Lee Lan Juan. Na početku teksta je napisano: „Ovo je Lilanduan (71) kineski epidemiolog i hepatolog.“³⁷ To je pogrešno izražavnje koje disreditira uglednu liječnicu. Pravilno bi bilo ovo je Lilanduan, kineska epidemiologinja i hepatologinja, Ostali dijelovi teksta su napisani po pravilima rodnosenzitivnog jezika npr: dobitnica je više nagrada za svoje učešće u suzbijanju epidemije SARS-a, H1N1 i HZN0, ona se ovih dana u Kini slavi kao heroina nacije, zbog svog učešća u suzbijanju korona virusa, na njen prijedlog

³⁵ Jadranka Rihtarić „ Iva Cigrovskij: Cijeli ću život pamtititi ozarena lica slijepih i slabovidnih navijača „ u *Story*, 11. ožujka 2020.,str.32-33-

³⁶ „ Izvan svih okvira „ u *Story*,11. ožujka. 2020.,str.40-46

³⁷ <https://www.instagram.com/p/B-Amzmxg44b/?igshid=11gies39s7gql>

vlasti su potpuno zatvorile Vuhan, lista njenih titula, nagrada i dostignuća,³⁸ Tekst je jako važan jer ukazuje na ulogu znanstvenica koje su zaboravljene u svijetu kojima dominiraju muškarci.

Svetac dana je vjerska stranica za kršćane koja objavljuje svece po katoličkom kalendaru. 23. ožujka je objavljena slika i tekst o svetoj Rebeki Libanonskoj, Tekst je napisan poštujući pravila izražavanja u ženskom rodu npr: Svete Rebeka Libanonska (Rafqa Pietra Choboq Ar- Reyes)(1832-1914), „Libanonski cvjetić“ i „Purpurna ruža“, libanonska marotinska redovnica i mističarka, Rafqa je spasila život jednog dječaka, nakon nekoliko godina, njen red sestara Kćeri Bezgrešnog začeca se raspušta, kao odgovor na njenu molitvu, zdravlje joj se smjesta počelo pogoršavati te je oslijepjela, sve sestre su bile pod dojmom njezine snažne duhovnosti sestre je nikada nisu čule da se žalila, bila je uvijek spokojna i nasmijana, u zadnjim trenucima poželjela je da joj se vrati vid kako bi još jednom vidjela samostansku poglavaricu, prvo čudo nakon njene smrti bilo je ozdravljenje te iste poglavarice.³⁹ Tekst je veoma važan jer ova stranica spominje svete u jednoj od najrasprostranjenijih svjetskih religija, kršćanstvu koje ima utjecaj na javno mnijenje te ulogu žena u društvu patrijarhata koje ima povezanost s religioznim dogmama, Naime, ženama u kršćanstvu nije dozvoljeno bit svećenicama i njihova uloga i položaj kroz povijest Crkve je bila u krizi. Razdoblje inkvizicije koje je trajalo više od 500 godina svjedoči o masovnim progonima i pogubljenjima žena koje su optužene za vještice. Ova stranica dijeli objave o sveticama koje su utjecale na Crkvu i velik broj ljudi,

Osobno obraćanje je vrlo važno na društvenim mrežama. Jasmina Kos je jedna od najboljih novinarki i jedna od zaštitnih lica ugledne medijske kuće Al Jazeera. Na svom osobnom instagram profilu 7. veljače najavila je izložbu umjetničke radionice Elkana i objavila sliku uz opis koji je napisan po pravilima rodno osjetljivog jezika npr :“ Fedža je osnivač, a ja sam suradnica i izvrsna organizatorica više od 30 samostalnih izložbi po Hrvatskoj i EU. Dakle, nisam samo cvjećarka“⁴⁰

Lana Prlić je potpredsjednica SDP-a i zastupnica u PDP BiH koja je na svom osobnom profilu na Instagramu 20. ožujka objavila vlastitu fotografiju uz poruku ostanite doma i važnosti društvene odgovornosti za vrijeme pan-

³⁸ <https://www.instagram.com/p/B-Amzmxg44b/?igshid=11gies39s7gql>

³⁹ <https://www.instagram.com/p/B-FwYZUprp0/?igshid=19hc075dkkzhq>

⁴⁰ <https://www.instagram.com/p/B8SCUVj4V-/?igshid=138q7mwijp4a1>

demije Covida 19. „imam potrebu da se obratim kao predstavnik građana“⁴¹. S obzirom da je Lana jedna od velikih zagovornica konkretne upotrebe pravila koje nalaže Istanbulska konvencija i predlagateljica zakona o Registru pedofila u BiH u osobnom obraćanju bi trebala koristiti predstavnicu.

Popularna influencerica i TV voditeljica Hana Hadžiadagić Tabaković objavila je video 22 siječnja 2020 u kojem je najavila novu emisiju „Ja, blogerica“. U opisu videa je upotrijebljen naziv mentorica⁴², kao točan oblik izražavanja u ženskom rodu. Hanin profil prati više od 520 000 pratitelja.

Na stranici Ja blogerica 20 ožujka 2020 je objavljena fotografija Hane Hadžiadagić Tabaković u kojoj je Hana najavljena kao voditeljica emisije. Opis nije napisan po točnim pravilima izražavanje u ženskom rodu npr: „Kada smo u fazi finalne izrade scenarija trebali odlučiti tko će biti voditeljica, mentor i zaštitno lice emisije Ja, blogerica i tko je ta žena, lider na društvenim mrežama koja ima snagu oznijeti ovako zahtjevan, odgovoran i jedinstven projekt koji će pratiti sve generacij, samo jedna osoba nam je bila u mislima, Hana Hadžiadagić Tabaković“⁴³ Da bi rečenica bila pravilna trebalo je napisati mentorica i liderica. Naime, radi se o emisiji koja je namijenjena ženama, a u ovoj objavi se želi naglasiti Hanine kvalitete, popularnost i utjecaj, stoga je poželjno pisati sve imenice u ženskom rodu.

Na instagram stranici Čitaj knjigu 23. ožujka je objavljena slika i recenzija knjige Verity. U recenziji je napisano „Imala sam dojam da bi Verity mogla biti sociopat, a sad više naginjem psihopatu“⁴⁴ Budući da je Verity ženski lik, ispravno bi bilo: Imala sam dojam da bi Verity mogla biti sosiopatica ili sociopatkinja, a sad više naginjem da nalikuje psihopatici, psihopatkinji. Kad se opisuju osobine i karakteristike književnih likova, treba se koristiti rodno osjetljiv jezik.

Na osobnom instagram profilu pjevačice Franke Batelić 6. veljače je objavljena njena fotografija uz opis na kojem Franka zahvaljuje za nagradu „Ženskog izvođača“ godine.⁴⁵ Naziv nagrade mi trebao biti pjevačica godine ili izvođačica godine po pravilima izražavanja u ženskom rodu.

⁴¹ <https://www.instagram.com/lanaprlic/>

⁴² <https://www.instagram.com/p/B7yhCAFBjKK/?igshid=1btvsdrjipm8p>

⁴³ https://www.instagram.com/p/B9_NDUhBo8a/?igshid=sch2k5qe1ljy

⁴⁴ <https://www.instagram.com/p/B-EsMXwjVXg/?igshid=1sg5b9cpz5m2h>

⁴⁵ <https://www.instagram.com/p/B8PbkvegIHV/?igshid=1hx2xbqr3ddhi>

5.2 Analiza objava na Facebooku

Na Facebook stranici portala Index.hr je objavljen tekst o upozorenjima Alenke Markotić vezane za prevencije i upute oko pandemije Covida.19 u Hrvatskoj. Tekst je objavljen 24. ožujka 2020. Tekst je napisan po pravilima izražavanja u ženskom rodu: npr- šefica Klinike infektivne bolesti Fran Mihaeljević i članica Kriznog stožera dr. Alenka Markotić kazala je za RTL danas, kaže doktorica Markotić⁴⁶.

24. ožujka na Facebook stranici portala Buka je objavljen tekst o stručnom mišljenju prof.dr.sc. Mirsade Hukić o niskim temperaturama i korona virusu. Tekst je djelomično napisan po pravilima izražavanja u ženskom rodu npr :naslov teksta glasi „Doktorica Mirsada Hukić otkriva hoće li snijeg i niske temperature spriječiti širenje korona virusa“, „ipak kako je za Avaz rekla prof.dr.sc Mirsada Hukić, specijalista mikrobiologije i član 47 Europske akademije nauka.“ Terminološki izrazi specijalista i član su pogrešni, poželjno bi bilo specijalistica mikrobiologije i članica Europske akademije nauka.

Na Facebook stranici N1 televizije Bosna i Hercegovine 25 ožujka objavljen je tekst o stručnom mišljenju prof.dr.sc.Semre Čavaljuge o trajanju pandemije korona virusa. Tekst ima točne termine izražavanja u ženskom rodu npr: prof.dr.sc Semra Čavaljuga, dekanesa Medicinskog fakulteta i pogrešni termini npr epidemilog. Pravilno bi bilo epidemiologinja.⁴⁸

Vrlo je važno da se poštuju pravila izražavanja rodno osjetljivog jezika pogotovo kada se radi o znanstvenicama koje dijele stručno mišljenje o jednoj od najvećih kriza u 21 stoljeću. Svaka titula, profesija i funkcija bi trebala biti napisana u ženskom rodu,

Na Facebook stranici najpopularnijeg bosanskohercegovačkog ženskog magazina Azra 23. ožujka objavljen je tekst o Amri Džeko, supruzi planetarno popularnog nogometaša Edina Džeke. Tekst je napisan po točnim pravilima izražavanja u ženskom rodu.npr naslov teksta glasi: „U karanteni uvijek nešto novo.“ Primjeri:Amra Džeko postala učiteljica bosanskohercegovačka manekenka. ⁴⁹ U tekstu je pretjerano naglašena Amrina požrtvornost s obzirom na komentare brojnih majki koje su napisale da one sve pišu zadaću sa svojim djecom u nevidljivom svijetu srednjeg sloja.

⁴⁶ <https://www.facebook.com/107861655950370/posts/3053368608066312/>

⁴⁷ <https://www.facebook.com/145207457807/posts/10158069000472808/>

⁴⁸ https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=935407723585174&id=104197490039539

⁴⁹ https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=3296742953673788&id=669810386367071

Na Facebook stranici magazina Story.RS objavljen je tekst o popularnosti i odnosu američke prve dame Melanie Trump i Ivanke Trump, kćerke američkog predsjednika Donalda Trumpa. Tekst je napisan po pravilima izražavanja u ženskom rodu npr: „iako važi za glavnu uzdanicu svog oca, ugled starije ćerke američkog predsjednika Ivanke Trump, često varira, naročito kada se spomene njen odnos s maćehom Melanijom koju je očito doživljavala kao veliku pretnju“, mezimica čuvenog biznismenai i političara do sada je pokazala najveći potencijal da nasledi oca u održavanju imperije, kako je Donald više puta isticao, ona mu je mnogo pomagala u menadžmentu kompanije,⁵⁰ ali i vođenju države, pa je čak vidi i kao potencijalnu nasljednicu na njegovoj predsjedničkoj funkciji, koliko god da je Trumpova starija ćerka izrgadila relativno lepu sliku o sebi, nije uspjela da domasi popularnost jedaneast godina starije maćehe, u javnosti se jedna drugoj obraćaju retko, ali uljudno, prva dama itd,

Na Facebook stranici Gloria.hr 20. ožujke je objavljen tekst o životu glumice Jagode Kumrić. Tekst je napisan po pravilima izražavanja u ženskom rodu npr: poznata Splićanka, glumica Jagoda Kumrić koja je u seriji Drugo ime ljubavi utjelovila odlučnu i ambicioznu novinarku Irenu Novosel. 51 Ovaj tekst je napisan tako da u statusu je napisano jako je snalažljiva u naslovu je naglašeno da glumica stigne studirati, glumiti i odgajati dijete što povećava skeptičnost u ženine sposobnosti, talenat i marljivi rad. U ovakvom kontekstu je rijetko stavljen neki uspješni sportaš, glumac ili političar jer je neupitno da su muškarci kompetentni i sposobni raditi više stvari istovremeno iz medijske perspektive na javno mnijenje građana

6. Zaključak

Rodno senzitivni jezik je važno društveno pitanje koje doprinosi povećanju vidljivosti žena u društvu. Budući da je jezik paradigma ideoloških, društvenih, ekonomskih, zakonskih i političkih odnosa koji vladaju u društvu, osvještavanje značaja rodno senzitivnog jezika prvi je korak prema ravnopravnoj raspodjeli moći.

Upotreba rodno senzitivnog jezika ne podrazumijeva samo prebacivanje određenih profesija u ženski rod, već cijeli fenomen doprinosi podizanju svijesti o značaju jednakosti žena i muškaraca. Korištenje rodno senzitivnog jezika u novinarstvu je još jedan korak ka ostvarivanju rodne ravnopravnosti.

⁵⁰ <https://www.facebook.com/532536856870705/posts/1698587010265678/>

⁵¹ https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=2758825240902244&id=617958814988908

No, rodno senzitivni jezik se još uvijek neujednačeno koristi u bh. Medijima i obično ovisi od dobre volje i izbora urednika/ca i novinara/ki. Važno je da se poštuju pravila izražavanja rodno osjetljivog jezika pogotovo kada se radi o znanstvenicama koje dijele stručno mišljenje o jednoj od najvećih kriza u 21. stoljeću.

Svaka titula, profesija i funkcija bi trebala biti napisana u ženskom rodu. Mnogo puta osobe nalaze pravdanja zašto ne koriste rodno osjetljiv jezik. Prepoznavanje i otklanjanje glavnog problema vezanoga za rodno senzitivni jezik i suzbijanje diskriminatornih praksi je dugotrajan proces na kojem je potrebno ustrajno raditi. Rodno senzitivni jezik nije samo gramatičko pitanje, već pitanje od krucijalnog značaja i problem koji nam opisuje društvo današnjice koje na indirektan način pokazuje svakoj osobi gdje joj je mjesto s obzirom na spol.

Literatura

Anič, V.: "Rod i spol na u srpskohrvatskom jeziku: razgraničenje", Naučni sastanak slavista u Vukove dane, 13/1, Beograd, 1984.

Barada, V., Jelavić, Ž. : *Uostalom, diskriminaciju treba dokinuti: priručnik za analizu rodnih stereotipa*, Zagreb: Centar za ženske studije, 2004.

Blagojević, J., Lončarević, K. : „Postmoderni feminizam“, U Markov, S., Milojević, I. (ur.) *Uvod u rodne teorije*. Novi Sad: Mediterran Publishing, 2011.

Butler, J. : *Nevolje s rodom*, Zagreb: Ženska infoteka, 2000.

Deklaracija o ljudskim pravima (1948)

Flax, J.: "Postmodernizam i rodni odnosi u feminističkoj teoriji". U Nicholson, L. (ur.) *Feminizam – postmodernizam*, Zagreb: Centar za ženske studije.

Galić, B.: „Seksistički diskurs rodnog identiteta“, *Socijalna ekologija*, 13 (3-4)

Giddens, A.: *Sociologija*, Zagreb: Globus, 2007.

Borić, R.: „Ženski identitet u jeziku u Treća, Časopis za ženske studije“, Zagreb, 1996.

Izmjena i dopuna Jedinostvenih pravila za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine. („Službeni glasnik BiH“, broj: 58/14, str. 13). Dostupno na: <http://sllist.ba/glasnik/2014/broj58/Glasnik058.pdf>, pristupljeno 1.12.2014.

Savrić, S.: *Uputstvo za standardizaciju rodno osjetljivog jezika*

Selektivna bibliografija: Radovi o jeziku i rodu o srpskohrvatskom i srpskom jeziku, 1935-2006

Upotreba rodno osjetljivog jezika u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština BiH. Sarajevo: Sekretarijat PSBiH, Informaciono-dokumentacijski sektor, 2014. Dostupno na: https://www.parlament.ba/sadrzaj/komisije/predstavnicki_dom/ravnopravnost/ostale_aktivnosti/Default.aspx?id=51100&langTag=bs-BA&pril=b, pristupljeno 1.12.2014.

Novine i časopisi

Dnevni avaz

Dnevni list

Gracija

Story

Nezavisne novine

Oslobođenje

Večernji list (BiH izdanje)

Web stranice i društvene mreže

<https://www.libela.org/sa-stavom/4326-jezik-pokazuje-rodnu-neravnopravnost/>

<https://voxfeminae.net/pravednost/7-cinjenica-o-identitetu-zene-u-hrvatskom-jeziku/>

<https://www.facebook.com/107861655950370/posts/3053368608066312/>

<https://www.facebook.com/145207457807/posts/10158069000472808/>

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=935407723585174&id=104197490039539

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=3296742953673788&id=669810386367071

<https://www.facebook.com/532536856870705/posts/1698587010265678/>

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=2758825240902244&id=617958814988908

<https://www.instagram.com/p/B-Amzmxg44b/?igshid=11gies39s7gql>

<https://www.instagram.com/p/B-Amzmxg44b/?igshid=11gies39s7gql>

<https://www.instagram.com/p/B-FwYZUprp0/?igshid=19hc075dkkzhq>

<https://www.instagram.com/p/B8SCUVjJ4V-/?igshid=138q7mwijp4a1>

<https://www.instagram.com/lanaprlic/https://www.instagram.com/p/B7yhCAFBjKK/?igshid=>

<https://www.instagram.com/p/B8PbkvegIHV/?igshid=1hx2xbqr3ddhi>